

Naturresursfrågor och vattenrätt

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet 27 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2008 om naturresursfrågor och vattenrätt. Motionerna gäller frågor om omprövning av vattendomar, åtgärder till förmån för fiske, åtgärder mot stranderosion m.m., avgifter vid vattenverksamhet, skydd av riksintressen och allmänna vattentjänster.

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden.

I betänkandet finns 5 reservationer.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Utskottets överväganden	5
Inledning	5
Omprövning av vattendomar	5
Åtgärder till förmån för fiske	7
Åtgärder mot stranderosion m.m.	10
Avgifter vid vattenverksamhet	13
Skydd av riksintressen	14
Allmänna vattentjänster	17
Reservationer	20
1. Omprövning av vattendomar, punkt 1 (mp)	20
2. Åtgärder till förmån för fiske, punkt 2 (s, v, mp)	20
3. Åtgärder mot stranderosion m.m., punkt 3 (mp)	22
4. Skydd av riksintressen, punkt 5 (mp)	23
5. Allmänna vattentjänster, punkt 6 (s, mp)	24
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	25
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2008	25

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Omprövning av vattendomar

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:C414 och 2008/09:Fö289 yrkande 32.

Reservation 1 (mp)

2. Åtgärder till förmån för fiske

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:C206, 2008/09:C341, 2008/09:C359, 2008/09:MJ329 yrkande 4, 2008/09:MJ457 yrkandena 1 och 5 samt 2008/09:MJ502 yrkande 28.

Reservation 2 (s, v, mp)

3. Åtgärder mot stranderosion m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:C376 yrkandena 1 och 2, 2008/09:C388, 2008/09:C399, 2008/09:C449 yrkandena 1–3 och 2008/09:Fö289 yrkandena 37, 58 och 62.

Reservation 3 (mp)

4. Avgifter vid vattenverksamhet

Riksdagen avslår motion 2008/09:C290.

5. Skydd av riksintressen

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:C318 yrkandena 1 och 2, 2008/09:Fö289 yrkandena 39 och 40 samt 2008/09:MJ500 yrkandena 2 och 3.

Reservation 4 (mp)

6. Allmänna vattentjänster

Riksdagen avslår motion 2008/09:C234.

Reservation 5 (s, mp)

Stockholm den 12 mars 2009

På civilutskottets vägnar

Carina Moberg

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Carina Moberg (s), Inger René (m), Ewa Thalén Finné (m), Johan Löfstrand (s), Eva Bengtson Skogsberg (m), Lennart Pettersson (c), Christina Oskarsson (s), Jan Ertsborn (fp), Christine Jönsson (m), Gunnar Sandberg (s), Anti Avsan (m), Egon Frid (v), Eva Sonidsson (s), Lars Tysklind (fp), Jan Lindholm (mp), Fredrik Lundh (s) och Ingemar Vänerlov (kd).

Utskottets överväganden

Inledning

I betänkandet behandlar utskottet 27 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2008 om naturresursfrågor och vattenrätt. Motionerna gäller frågor om omprövning av vattendorar, åtgärder till förmån för fiske, åtgärder mot stranderosion m.m., avgifter vid vattenverksamhet, skydd av riksintressen och allmänna vattentjänster.

Utskottet behandlar under särskilda rubriker de olika frågor som har aktualiserats i motionerna. Förslagen finns i *bilagan*.

Omprövning av vattendorar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om omprövning av vattendorar. Utskottet hänvisar till pågående arbete och vill avvakta regeringens kommande ställningstaganden.

Jämför reservation 1 (mp).

Gällande rätt m.m.

För att avleda större mängder vatten, bygga en damm, en vägbro eller större byggnationer som påverkar vattnets väg har det under mer än hundra år krävts tillstånd i form av en vattendom. När frågan om omprövning av vattendorar uppkommer rör den oftast sådana äldre vattenrättsliga tillstånd meddelade innan dagens miljö kvalitetsnormer trädde i kraft.

Alla vattenrättsliga tillstånd kan dock omprövas oavsett vilken lagstiftning de grundas på. Detta gäller tillstånd till vattenverksamhet enligt miljöbalken och tillstånd till vattenföretag enligt 1983 års vattenlag. Detsamma gäller sådana gamla rättigheter som enligt 1918 års vattenlag skulle jämföras med äldre vattenrättsliga tillstånd. De sakliga kriterierna för omprövning är i princip desamma oavsett tillståndets eller rättighetens ålder. Dessa kriterier gäller oavsett hur lång tid som har förflutit sedan tillståndet vann laga kraft. Prövningen sker enligt miljöbalkens bestämmelser.

Vattenverksamhet regleras i 11 kap. miljöbalken och i den tillhörande förordningen (1998:1388) om vattenverksamhet, samt dessutom angående rådighet över vatten i lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet. Vad som är en vattenverksamhet framgår av 11 kap. 2 § miljöbalken. Typiska vattenverksamheter är t.ex. byggande eller utriv-

ning av dammar, markavvattning, byggnad i vatten, restaurering av vattenfåra eller bottnar och grävning eller andra åtgärder som förändrar vattnets djup eller läge.

Ett tillstånd kan enligt 24 kap. 1 § begränsas eller förenas med ändrade eller nya villkor. Omprövning och ändring av villkor m.m. behandlas i 5 § samma kapitel. Omprövning kan göras om verksamheten med någon betydelse medverkar till att t.ex. en miljökvalitetsnorm överträds eller förhållandena i omgivningen har ändrats väsentligt. I och med detta har möjligheterna att ompröva äldre vattendomar ökat. I samband med en omprövning kan nya krav införas, exempelvis om det konstateras att fisket skadats. Ett tillstånd och villkoren för detta kan omprövas enligt 7 § på ansökan av Naturvårdsverket, Kammarkollegiet eller länsstyrelsen. Omprövning kan enligt 8 § även aktualiseras av verksamhetsutövaren.

Motionerna

I motion C414 föreslår Dan Kihlström (kd) ett tillkännagivande om att regeringen ska ta initiativ till ändringar av miljöbalken så att gamla vattendomar kan ändras i syfte att förebygga effekterna av klimatförändringarna.

Även i motion Fö289 av Karin Svensson Smith m.fl. (mp) föreslås ett tillkännagivande om att regeringen ska utreda behovet av omprövning av vattendomar med tanke på klimatförändringarna (yrkande 32).

Pågående arbete

Enligt de tilläggsdirektiv som Miljöprocessutredningen fick i december 2007 (dir. 2007:184) ska frågor som rör bl.a. prövning av vattenverksamheter utredas. Utredningen ska titta på hur vanligt förekommande det är att vattenkraftverk, dammar och markavvattningsföretag saknar tillstånd eller ägare, regleras av en eller flera vattendomar från tiden före miljöbalkens ikraftträdande eller saknar tydlig reglering av drift- och underhållsansvar. Behovet av regeländringar ska därvid utredas så att de tillämpande myndigheterna och i vissa fall även verksamhetsutövarna får tillräckliga förutsättningar för att få icke tillståndsprövade och ibland herrelösa verksamheter tillståndsprövade och äldre vattendomar omprövade. Det ska också utredas om tillämpande myndigheter kan förelägga om eller vidta säkerhetshöjande åtgärder utan att tillståndet behöver omprövas, och om de har kompetens och resurser för att utöva en effektiv tillsyn och vid behov initiera omprövningsprocesser.

Genom tilläggsdirektiven har utredningen även fått i uppdrag att utreda vilka bestämmelser i miljöbalken som påverkar produktionskapaciteten för vattenkraftverk och att i detta sammanhang utreda behovet och lämpligheten av att ändra dessa bestämmelser för att främja en hög produktionskapacitet i vattenkraftverken. Om konflikt uppstår med prövningen av vattenverksamheter ska enligt tilläggsdirektiven detta belysas, förslag läggas fram om hur regelverket kan utformas så att det underlättar en konfliktlösning och konsekvenserna av förslagen beskrivas.

Behovet av en översyn av bestämmelserna i 11 kap. miljöbalken har, som nämns i tilläggsdirektiven, bl.a. påpekats av Klimat- och sårbarhetsutredningen i slutbetänkandet Sverige inför klimatförändringarna – hot och möjligheter (SOU 2007:60) mot bakgrund av förväntade klimatförändringar och de krav sådana ställer på ändrade tillstånd för dammar och markavvattning.

Uppdraget enligt tilläggsdirektiven från december 2007 skulle ha redovisats senast den 31 december 2008. Genom nya tilläggsdirektiv i oktober 2008 (dir. 2009:119) har uppdraget förlängts, och redovisning ska nu ske senast den 30 april 2009.

Tidigare behandling

Motionsyrkanden som rör omprövning av vattendomar har vid flera tillfällen varit föremål för behandling, senast våren 2008 i utskottets betänkande 2007/08:CU20. Utskottet ansåg, liksom bostadsutskottet tidigare funnit, att det fanns anledning att avvakta resultatet av det då pågående arbetet och regeringens kommande ställningstaganden till Miljöprocessutredningens förslag. Motionsyrkandena avstyrktes. Riksdagen följde utskottet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser fortfarande att det finns anledning att avvakta resultatet av det pågående arbetet och regeringens kommande ställningstaganden. Mot denna bakgrund bör förslagen i motionerna C414 och Fö289 yrkande 32 avslås.

Åtgärder till förmån för fiske

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om åtgärder till förmån för fiske. Utskottet hänvisar till pågående arbete och vill avvakta regeringens kommande ställningstaganden.

Jämför reservation 2 (s, v, mp).

Gällande rätt

För att få bedriva vattenverksamhet krävs vanligtvis tillstånd enligt 11 kap. miljöbalken. I samband med tillståndsprövningen görs en bedömning av bl.a. skador på fisket. Kan den som ska bedriva vattenverksamheten skada fisket är denne enligt 8 § skyldig att utan ersättning vidta och för framtiden underhålla behövliga anordningar för fiskens framkomst eller fiskets bestånd, släppa fram vatten för ändamålet samt iakttä de villkor och förelägganden i övrigt som på grund av verksamheten kan behövas till skydd

för fisket i det vatten som berörs av vattenverksamheten eller i angränsande vattenområde. Ett alternativ till villkor eller förelägganden kan vara särskilda fiskeavgifter.

Kraven på åtgärder är således lagreglerade och kan dessutom göras gällande i samband med omprövningar av tidigare meddelade tillstånd enligt 24 kap. 5 § miljöbalken. Omprövning kan begäras av verksamhetsutövaren eller staten enligt 7 och 8 §§ samma kapitel, exempelvis kan en länsstyrelse begära en omprövning av villkoren i ett tillstånd.

Regleringsföretagen är således enligt gällande lagstiftning ansvariga för kompensationsåtgärder i situationer då fisket skadats eller kan skadas på grund av vattenverksamhet.

Tillkännagivande

Våren 2006 tillkännagav riksdagen att regeringen bör utreda förutsättningarna för att ändra regelverket så att regleringsföretagen kan åläggas att anlägga laxtrappor eller andra fiskvandringssvägar i alla reglerade vattendrag (bet. 2005/06:BoU11, rskr. 237). I ställningstagandet, vilket gjordes med anledning av motionsförslag, anförde bostadsutskottet följande.

På ett område anser utskottet att det finns anledning att behandla behovet av regeländringar med förtur, och det gäller vandringssvägar för lax i reglerade vattendrag. Skälet till detta är att det är viktigt att snabbt gå vidare för att förbättra laxens möjligheter att reproducera sig. De utbyggda älvarna behöver förses med laxtrappor så att de livskraftiga laxarna kan ta sig upp till naturliga lekplatser. Detta är förenat med betydande kostnader som kraftbolagen måste ta ett ansvar för. En lösning skulle därför kunna vara att ålägga regleringsföretagen att bygga laxtrappor eller andra fungerande vandringssvägar vid alla dammar och kraftverk så att fisken kan vandra fritt. Förutsättningarna för att på detta sätt förmå regleringsföretagen att bygga laxtrappor eller andra fungerande vandringssvägar vid alla dammar och kraftverk är angelägna och bör enligt utskottets bedömning utredas av regeringen i särskild ordning, dvs. utan att avvakta de av regeringen aviserade utredningarna och regeringens ställningstaganden rörande vattenverksamheter i övrigt. Regeringen bör därför snarast utreda denna fråga och återkomma till riksdagen med nödvändiga lagförslag med anledning av det anförda.

En avvikande uppfattning lämnades i en reservation (s), vari framhölls att utfallet av utredningar som regeringen aviserat borde avvaktas innan ställning togs i frågan.

Motionerna

I motion C206 föreslår Hans Stenberg och Agneta Lundberg (båda s) ett tillkännagivande om att regeringen ska se över lagstiftningen så att en nödvändig utbyggnad av vandringssvägar för lax och annan fisk kommer till stånd.

Peter Hultqvist och Kurt Kvarnström (båda s) föreslår i motion C341 ett tillkännagivande om att regeringen ska utreda förutsättningarna för att fisk i utökad utsträckning ska kunna vandra i våra utbyggda vattendrag.

I motion C359 föreslår Rune Wikström m.fl. (m) ett tillkännagivande om att regeringen ska se över lagstiftningen så att den svenska kraftindustrin måste vidta konkreta åtgärder för att garantera ålens fortlevnad.

Göran Persson i Simrishamn och Christer Adelsbo (båda s) föreslår i motion MJ329 ett tillkännagivande om att regeringen ska se över lagstiftningen så att ålen ges möjlighet till vandring även där det i dag finns kraftverk med hotande turbiner (yrkande 4).

I motion MJ457 yrkar Wiwi-Anne Johansson m.fl. (v) på ett tillkännagivande om att regeringen bör utreda om ett nationellt stopp av nyexploatering av rinnande vattendrag till ny vattenkraft bör införas i syfte att hindra att vandringsvägar för fisket stängs (yrkande 1). Motionären föreslår också ett tillkännagivande om att regeringen ska verkställa riksdagens beslut om att se över lagstiftningen så att kraftbolagen kan åläggas att bygga laxtrappor eller andra fiskvandringssvågar (yrkande 5).

Även Tina Ehn (mp) föreslår i motion MJ502 ett tillkännagivande om att regeringen ska se över möjligheten att säkerställa att det tas fram planer för att ta bort vandringshinder för fisk i vattendrag (yrkande 28).

Pågående arbete

Miljöprocessutredningen har i tilläggsdirektiven i december 2007 (dir. 2007:184) fått i uppdrag av regeringen att bl.a. utreda behovet av ändrade bestämmelser med beaktande av det som riksdagen har tillkännagett om fiskvandringssvågar.

Rådets förordning (EG) nr 1100/2007 för att skydda det europeiska beståndet av ål nämns i tilläggsdirektiven som ett exempel på EG-lagstiftning av betydelse i sammanhanget. Enligt rådets förordning ska nationella planer med de olika åtgärder som bedöms nödvändiga bl.a. för fiske och vandringsvägar tas fram och godkännas av kommissionen.

Uppdraget enligt tilläggsdirektiven skulle ha redovisats senast den 31 december 2008. Genom nya tilläggsdirektiv i oktober 2008 (dir. 2009:119) har uppdraget förlängts, och redovisning ska nu ske senast den 30 april 2009.

Tidigare behandling

Motionsyrkanden som rör åtgärder till förmån för fiske har vid flera tillfällen varit föremål för behandling, senast våren 2008 av utskottet i betänkande 2007/08:CU20. Utskottet ansåg att resultatet av det pågående arbetet och regeringens kommande ställningstaganden borde avvaktas. Mot denna bakgrund föreslog utskottet att det då aktuella motionsyrkandet skulle avslås. Riksdagen följde utskottet.

Utskottet noterade vidare att regeringen i skrivelse 2007/08:75 – Redogörelse för behandlingen av riksdagens skrivelser till regeringen – ansett riksdagens tillkännagivande i den aktuella frågan som slutbehandlat i och med uppdraget till Miljöprocessutredningen. Utskottet angav att det emel-

lertid förutsatte att regeringen även, efter att utredningen avslutats, i lämpligt sammanhang redovisar sitt ställningstagande till de i tillkännagivandet aktualiserade frågorna för riksdagen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser fortfarande att resultatet av det pågående arbetet och regeringens kommande ställningstaganden bör avvaktas. Mot denna bakgrund bör förslagen i motionerna C206, C341, C359, MJ329 yrkande 4, MJ457 yrkandena 1 och 5 samt MJ502 yrkande 28 avslås.

Åtgärder mot stranderosion m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om åtgärder mot stranderosion m.m. Utskottet hänvisar till pågående arbete och vill avvakta regeringens kommande ställningstaganden.

Jämför reservation 3 (mp).

Bakgrund

Statens geotekniska institut har ett sektorsövergripande ansvar för miljögeotekniska och geotekniska frågor. Detta innebär att institutet ska upprätthålla och utveckla kunskap inom området samt tillhandahålla geoteknisk kunskap och rådgivning till statliga myndigheter med ansvar för olika områden med koppling till miljö, infrastruktur, fysisk planering och byggande samt till övriga aktörer inom branschen. Institutet har ett särskilt ansvar för ras- och skredfrågor och för stranderosion.

Statens geotekniska institut har för att få en uppfattning om omfattningen av stranderosion i landet genomfört en översiktlig kartläggning av var erosion förekommer och var förutsättningar för erosion finns i Sverige. Uppgifterna är ett underlag för planering och vidare inventering av riskområden och finns tillgängliga på myndighetens webbplats.

När det gäller planerad bebyggelse har riksdagen, bl.a. mot bakgrund av de framtida klimatförändringarna, antagit ett förslag i regeringens proposition Ett första steg för en enklare plan- och bygglag (prop. 2006/07:122, bet. 2007/08:CU3, rskr. 54) som innebär att det numera uttryckligen i lagtexten anges att bebyggelse ska lokaliseras till mark som är lämpad för ändamålet med hänsyn till bl.a. de boendes och övrigas hälsa och säkerhet och risken för olyckor, översvämning och erosion.

Motionerna

I motion C376 föreslår Anders Hansson (m) ett tillkännagivande om att regeringen bör se till att staten ökar sitt engagemang kring problematiken rörande stranderosion (yrkande 1). Motionären föreslår vidare ett tillkännagivande om att regeringen ska utreda om erosionskyddsmetoden strandfodring bör tillåtas i Sverige (yrkande 2).

Karin Enström (m) föreslår i motion C388 ett tillkännagivande om att regeringen bör arbeta för att Naturvårdsverket ska lyfta fram frågan om stranderosion i Stockholms skärgård innan större områden förstörs än vad som redan är fallet.

I motion C399 av Otto von Arnold (kd) föreslås ett tillkännagivande om att regeringen skyndsamt bör utreda möjligheten att motarbeta stranderosion.

Christer Nylander m.fl. (fp) föreslår i motion C449 ett tillkännagivande om att regeringen bör utreda behovet av en nationell strategi mot stranderosion (yrkande 1). Motionärerna föreslår även ett tillkännagivande om att regeringen bör utreda stranderosionens kostnader (yrkande 2). I motionen föreslås också ett tillkännagivande om att regeringen bör utreda sandåterföring som metod (yrkande 3).

I motion Fö289 yrkar Karin Svensson Smith m.fl. (mp) på ett tillkännagivande om att regeringen bör ge Statens geotekniska institut ansvar att kostnadsfritt bistå kommuner och länsstyrelser i den kommunala planeringsprocessen i frågor om ras, skred och erosion samt att Statens geotekniska institut bör få ansvaret för en reglerad jourverksamhet avseende akut inträffade händelser eller befarade händelser (yrkande 37). Motionärerna föreslår även ett tillkännagivande om att regeringen bör ge Lantmäteriverket i uppdrag att utforma en ny nationell höjddatabas med tätare och noggrannare höjddata än dagens och som ska vara allmänt och kostnadsfritt tillgänglig för kommuner och myndigheter och i digital form (yrkande 58). Motionärerna föreslår också ett tillkännagivande om att regeringen bör ge Statens geotekniska institut i uppdrag att, i samarbete med Sveriges geologiska undersökning, Lantmäteriet och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, upprätta en nationell kartdatabas över skredförutsättningar inom bebyggda områden och potentiella exploateringsområden (yrkande 62).

Tidigare behandling

Motionsyrkanden om åtgärder mot stranderosion har behandlats av bostadsutskottet vid flera tillfällen, senast i betänkande 2002/03:BoU1. Bostadsutskottet hänvisade till vad det uttalat förgående år (bet. 2001/02:BoU1) om att stranderosion utgör ett stort problem i vissa delar av landet, bl.a. i Skåne och Halland, och att samhällets insatser på området kan behöva samordnas och ansvarsfördelningen på myndighetsnivå läggas fast. Bostadsutskottet kunde dock konstatera att ett arbete med att bygga upp en verksamhet inom Statens geotekniska institut avseende samordningsansva-

ret för stranderosion hade inlett. Därmed fick det som motionärerna förordat till stor del anses vara tillgodosett. Av detta skäl avstyrktes den aktuella motionen.

Miljö- och jordbruksutskottet har även behandlat ett motionsyrkande om åtgärder för att minska stranderosionen i Stockholms skärgård i betänkande 2005/06:MJU19. Utskottet hänvisade till att regeringen uppmärksammat frågan om stranderosion i miljömålspropositionen (prop. 2004/05:150). I denna har regeringen konstaterat att behovet av att begränsa störningar från båttrafik, exempelvis vågverkan och stranderosion, bör uppmärksammas. Detta visade enligt miljö- och jordbruksutskottet att regeringen är uppmärksam på frågan. Miljö- och jordbruksutskottet konstaterade vidare att länsstyrelsen uppmärksammat problemet med erosionskador och att länsstyrelsen efter samråd med Sjöfartsverket kan meddela föreskrifter om fartbegränsning. Utskottet framhöll vikten av att denna möjlighet används för att komma till rätta med problemen med stranderosion. Med det anförda föreslog miljö- och jordbruksutskottet att den aktuella motionen lämnades, utan att riksdagen gjorde något särskilt uttalande i frågan.

I samband med lagstiftningsärendet om ändringarna i plan- och bygglagen har civilutskottet behandlat motionsyrkanden om klimatrelaterade frågor (bet. 2007/08:CU3). Utskottet konstaterade att klimatrelaterade frågor kommer att ägnas fortlöpande uppmärksamhet och hänvisade bl.a. till Klimat- och sårbarhetsutredningens då nyligen överlämnade slutbetänkande (SOU 2007:60). Med det anförda föreslog utskottet att riksdagen skulle avslå motionen.

Pågående arbete

Klimat- och sårbarhetsutredningen överlämnade den 1 oktober 2007 sitt slutbetänkande Sverige inför klimatförändringarna – hot och möjligheter (SOU 2007:60). En del förslag som utredningen lämnat, bl.a. att kommunernas skyldighet att ta hänsyn till risker för översvämningar, ras, skred och erosion i den fysiska planeringen bör bli tydligare, har lett till lagändringar i plan- och bygglagen i enlighet med vad som redovisats ovan.

Efter förslag av Klimat- och sårbarhetsutredningen har regeringen i regleringsbrev för budgetåret 2009 (M2008/4694/A) tilldelat Lantmäteriet en anslagspost för att ta fram en ny höjddatabas. Regeringen har angett att med den ökade riskbild som ett förändrat klimat innebär kan inte den existerande höjddatabasen anses vara tillfyllest för att utgöra ett fullgott planeringsunderlag. Anslagsposten ska därför användas för att ta fram en ny nationell markmodell med tätare och noggrannare höjddata än dagens. Även Statens geotekniska institut har i regleringsbrevet tilldelats en anslagspost för att utreda skredförutsättningar i Götaälvdalen. För att kunna möta kommande klimatförändringar och hantera ökade flöden genom Göta älv krävs enligt regeringen förbättrad kunskap om stabilitetsförhållandena längs hela Göta älv. Anslagsposten ska därför användas för att ta fram skredanalyser och stabilitetskarteringar längs Göta älv.

Klimat- och sårbarhetsutredningen har i slutbetänkandet inte föreslagit några åtgärder för att motverka kusterosion, eftersom kunskaperna på området anses begränsade vad gäller åtgärder som kan påverka bottenförhållanden och materialtransport, som byggande av bl.a. pirar och sandsugning i samband med strandfodring. Enligt utredningen behövs mer forskning på detta område. Enligt uppgift kommer en aviserad proposition baserad bl.a. på utredningens förslag att lämnas under våren 2009.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att resultatet av det pågående arbetet och regeringens kommande ställningstaganden bör avvaktas. Mot denna bakgrund bör förslagen i motionerna C376 yrkande 1 och 2, C388, C399, C449 yrkandena 1–3, Fö289 yrkande 37, 58 och 62 avslås.

Avgifter vid vattenverksamhet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om avgifter vid vattenverksamhet. Utskottet hänvisar till innehållet i gällande rätt och pågående arbete samt vill avvakta regeringens kommande ställningstaganden.

Bakgrund

När bottenmaterial i ett vattenområde tas bort för att vattnet ska få ett visst djup eller läge genomförs en muddring. Muddring är normalt en tillstånds- eller anmälningspliktig vattenverksamhet enligt 11 kap. miljöbalken. Det innebär att det krävs tillstånd eller anmälan innan den får genomföras – vilketdera beror på muddringens omfattning.

I ansökningsmål om vattenverksamhet ska sökanden generellt sett svara för sina egna och motpartens kostnader vid miljödomstolen. I kostnaderna ingår en prövningsavgift. Avgiftens storlek baseras på kostnaderna för den planerade vattenverksamheten. Länsstyrelsen kan också begära ersättning för sitt arbete vid prövningen av en vattenverksamhet. Sökandens kostnadsansvar regleras i 25 kap. 2 § miljöbalken.

Avgiftsskyldigheten regleras i förordningen (1998:940) om avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöbalken. Enligt förordningens 3 kap. 12 §, som trädde i kraft i maj 2007, ska en fast avgift för alla typer av anmälningspliktiga vattenverksamheter gälla, och avgiften kan, om den avser flera avgiftsbelagda ärenden, reduceras. Bestämmelsen antogs efter förslag i Miljöbalkskommitténs slutbetänkande Miljöbalken; miljökvalitetsnormer, miljöorganisationerna i miljöprocessen och avgifter (SOU 2005:59) och i Naturvårdsverkets rapport Anmälningspliktiga vattenverksamheter, tillsynsmyndigheter, avgifter (mars 2006), som överlämnats till regeringen.

Motionen

Björn Hamilton (m) föreslår i motion C290 ett tillkännagivande om att regeringen ska se över miljöbalken så att bestämmelserna om muddring utformas så att kostnaderna blir så rimliga att det viktiga båtlivet längs vår långa kust kan bestå.

Tidigare ställningstagande

Motsvarande motionsyrkande har vid flera tillfällen varit föremål för behandling, senast våren 2006 i bostadsutskottets betänkande 2005/06:BoU11. Mot bakgrund av det pågående beredningsarbetet i Regeringskansliet av Miljöbalkskommitténs slutbetänkande och Naturvårdsverkets rapport ansåg bostadsutskottet då att riksdagen borde avvakta regeringens ställningstaganden. Utskottet avstyrkte därför motionsyrkandet. Riksdagen följde utskottet.

Pågående arbete

I regleringsbrev för budgetåret 2009 (M2008/4694/A m.fl.) har regeringen gett Naturvårdsverket i uppdrag att bl.a. föreslå ändringar i förordningen (1998:940) om avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöbalken i fråga om nya avgifter och ny indelning av verksamheter i olika avgiftsnivåer för vattenverksamheter. Avgifterna ska så långt som möjligt motsvara de kostnader som prövningen och tillsynen är förenade med. Naturvårdsverket ska redovisa uppdraget senast den 30 juni 2010.

Utskottets ställningstagande

Enligt utskottet kan motionen till viss del anses tillgodosedd genom den nya bestämmelsen i förordningen om avgifter som genomförts i maj 2007 enligt vad som redovisats ovan. Utskottet anser vidare att resultatet av det pågående arbetet och regeringens kommande ställningstaganden bör avvaktas. Mot denna bakgrund bör förslaget i motion C290 avslås.

Skydd av riksintressen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om områden av riksintresse. Utskottet hänvisar till pågående arbete och vill avvakta regeringens kommande ställningstaganden.

Jämför reservation 4 (mp).

Gällande rätt

Bestämmelser om hushållning med mark- och vattenområden, bl.a. områden av riksintresse, finns i 3 och 4 kap. miljöbalken.

I 3 kap. finns de grundläggande bestämmelserna för hushållning med mark- och vattenområden. Områden av riksintresse för ett antal angivna ändamål ska enligt bestämmelserna skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra eller skada ändamålen (3–9 §§). Om ett område enligt 5–8 §§ är av riksintresse för flera oförenliga ändamål, ska företräde ges åt det eller de ändamål som på lämpligaste sätt främjar en långsiktig hushållning med marken, vattnet och den fysiska miljön i övrigt (10 §).

4 kap. innehåller särskilda bestämmelser för hushållning med mark och vatten i vissa områden i landet som i sin helhet är av riksintresse med hänsyn till sina natur- och kulturvärden (2–8 §§). Exploateringsföretag och andra ingrepp i miljön som påtagligt skadar områdenas natur- och kulturvärden får komma till stånd i områdena endast under vissa förutsättningar eller om det finns särskilda skäl (1 §).

Riksintressen enligt 3 kap. miljöbalken måste lokaliseras och avgränsas i enlighet med vad som enligt plan- och bygglagen (1987:10) gäller i fråga om rollfördelningen m.m. mellan staten och kommunerna. I första hand ska sådana frågor lösas inom ramen för översiktsplaner. Riksintressen enligt såväl 3 som 4 kap. miljöbalken ska enligt 4 kap. 1 § plan- och bygglagen anges särskilt i översiktsplanen.

I förordningen (1998:896) om hushållning med mark- och vattenområden m.m. (hushållningsförordningen) räknas de centrala förvaltningsmyndigheter upp som, efter samråd med Boverket, andra berörda centrala förvaltningsmyndigheter och berörda länsstyrelser ska lämna uppgifter om vilka områden som de bedömer vara av riksintresse enligt 3 kap. miljöbalken. Enligt 2 § ska t.ex. Naturvårdsverket ange områden av riksintresse för naturvärden och friluftslivet. Enligt 3 § ska länsstyrelsen ta de initiativ som behövs för att bestämmelserna i 3 och 4 kap. miljöbalken beaktas i miljökonsekvensbeskrivningar och i tidiga skeden av planerings- och beslutsprocesserna. Därvid ska länsstyrelsen särskilt verka för att riksintressen tas till vara vid prövning av mål och ärenden enligt miljöbalken och i kommunala planer enligt plan- och bygglagen. Om något ytterligare mark- eller vattenområde bör anges som riksintresse eller om klassificeringen eller avgränsningen i ett område av riksintresse enligt 3 kap. miljöbalken bör omprövas, ska länsstyrelsen enligt 4 § vidare underrätta Boverket och berörda centrala förvaltningsmyndigheter om detta.

När ett förslag till översiktsplan eller till ändring av planen upprättas ska kommunen enligt bestämmelserna i 4 kap. 3 § plan- och bygglagen samråda med länsstyrelsen samt regionplaneorgan och kommuner som berörs av förslaget. De myndigheter och de sammanslutningar och enskilda i övrigt som har ett väsentligt intresse av förslaget ska beredas tillfälle till samråd.

Enligt 4 kap. 14 § plan- och bygglagen ska kommunfullmäktige minst en gång per mandatperiod ta ställning till översiktsplanens aktualitet. Länsstyrelsen ska inför ett sådant ställningstagande, i en sammanfattande redogörelse, redovisa synpunkter i fråga om bl.a. statliga intressen som kan vara av betydelse för kommunens beslut.

Motionerna

Solveig Zander och Per Lodenius (båda c) föreslår i motion C318 ett tillkännagivande om att regeringen ska se över lagstiftningen så att krav kan ställas på snabbare och tidsbegränsade beslut om undantagande av mark för riksintresse (yrkande 1). Motionärerna föreslår även ett tillkännagivande om att regeringen vid översynen ska beakta att ändringar i den kommunala översiktsplanen med anledning av riksintresse alltid ska föregås av samråd med markägare (yrkande 2).

I motion Fö289 av Karin Svensson Smith m.fl. (mp) föreslås ett tillkännagivande om att regeringen ska ge Nutek, Naturvårdsverket, Statens jordbruksverk, Sveriges geologiska undersökning och berörda länsstyrelser i uppdrag att peka ut områden där ökad konkurrens om bl.a. vattenresurser kan uppstå, främst längs södra Sveriges kuster, samt inom sina verksamhetsområden peka ut riksintressen för turism, naturvård och friluftsliv (yrkande 39). Motionärerna föreslår även ett tillkännagivande om att regeringen ska ge Nutek, Naturvårdsverket, Sametinget och berörda länsstyrelser i uppdrag att peka ut områden där ökad konkurrens om markområden i fjällvärlden kan uppstå samt inom sina ansvarsområden peka ut riksintressen för naturvård, turism, rennäring och friluftsliv (yrkande 40).

Tina Ehn och Bodil Ceballos (båda mp) föreslår i motion MJ500 ett tillkännagivande om att regeringen ska utreda möjligheterna att ändra 3 kap. 4 § miljöbalken så att exploateringsföretag, vid avvägningen om exploatering av åkermarken, i större utsträckning ska avkrävas hänsyn till aktuella markers biologiska produktionsförmåga och arronderingsförhållanden (yrkande 2). I motionen yrkas också ett tillkännagivande om att den bördigaste och mest högvakastande åkermarken bör tillmätas riksintresse (yrkande 3).

Pågående arbete

Miljöprocessutredningen har i tilläggsdirektiv i december 2007 (dir. 2007:184) bl.a. fått i uppdrag av regeringen att analysera det nuvarande systemet för att utse och hantera områden av riksintresse enligt 3 kap. miljöbalken och hushållningsförordningen och förutsättningarna för att beakta områden av riksintresse vid planering och i beslutsprocesser. Enligt direktiven ska utredningen föreslå de ändringar som behövs och analysera om de ändamål som enligt 3 kap. miljöbalken kan ligga till grund för att ange att ett område är av riksintresse speglar gällande samhällsbehov. I detta sammanhang ska utredningen även överväga om det finns andra resurser och värden som borde läggas till grund för att peka ut områden av riksintresse

och i så fall kriterier för detta. Utredningen ska vidare särskilt överväga om 3 kap. 10 § miljöbalken har en ändamålsenlig utformning. I frågan om vilka slags områden som skulle kunna bli föremål för en riksintresseavvägning har jordbruksmark och områden med särskilda grund- och ytvattenförekomster lyfts fram, liksom att riksintresset för vindkraft skulle behöva stärkas. Enligt direktiven ska utredningen även utreda möjligheterna att samordna och förenkla bestämmelser om samråd i miljöbalken och annan lagstiftning som rör samma verksamhet.

Uppdraget enligt tilläggsdirektivet skulle ha redovisats senast den 31 december 2008. I ett nytt tilläggsdirektiv i oktober 2008 (dir. 2009:119) har uppdraget förlängts, och redovisning ska ske senast den 30 april 2009.

Tidigare behandling

Motionsyrkanden som rör områden av riksintresse har vid flera tillfällen varit föremål för behandling av utskottet, senast våren 2008 i betänkande 2007/08:CU20 och dessförinnan i betänkande 2006/07:CU22. Utskottet ansåg i betänkandena att resultatet av det pågående arbetet och regeringens kommande ställningstaganden borde avvaktas, varför motionsyrkandena skulle avslås. Riksdagen följde utskottet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att resultatet av det pågående arbetet och regeringens kommande ställningstaganden bör avvaktas. Mot denna bakgrund bör förslagen i motionerna C318 yrkandena 1 och 2, Fö289 yrkandena 39 och 40 samt MJ500 yrkandena 2 och 3 avslås.

Allmänna vattentjänster

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om allmänna vattentjänster. Utskottet hänvisar till innehållet i gällande rätt och pågående arbete samt vill avvakta regeringens kommande ställningstaganden.

Jämför reservation 5 (s, mp).

Bakgrund

Lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster avser olika tjänster för vattenförsörjning och avlopp som tillhandahålls genom en allmän va-anläggning. Lagen syftar till att säkerställa tillgången till sådana vattentjänster för i första hand bostadsbebyggelsens behov. Kommunen har enligt 6 § en långtgående skyldighet att ordna allmänna vattentjänster. Om det med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljön behöver ordnas vattenför-

sörjning eller avlopp i ett större sammanhang för en viss befintlig eller blivande bebyggelse, ska kommunen bestämma det verksamhetsområde inom vilket vattentjänsten eller vattentjänsterna behöver ordnas och sedan se till att behovet snarast, och så länge behovet finns kvar, tillgodoses i verksamhetsområdet genom en allmän va-anläggning. Länsstyrelsen kan enligt 51 § vitesförelägga kommunen att fullgöra denna skyldighet.

En va-anläggning kan bestå av bl.a. vattenverk, vattenreservoarer, avloppsreningsverk, pumpstationer och olika ledningsnät. En allmän sådan anläggning ska enligt 10 § ordnas och drivas så att den uppfyller de krav som kan ställas med hänsyn till skyddet för människors hälsa och miljön och med hänsyn till intresset av en god hushållning med naturresurser. Den ska enligt 13 § vara försedd med de anordningar som behövs för att den ska fylla sitt ändamål och tillgodose skäliga anspråk på säkerhet. Huvudmannen ansvarar för funktionen och säkerheten.

Motionen

Phia Andersson (s) föreslår i motion C234 ett tillkännagivande om att regeringen snarast ska inleda en nationell översyn för att trygga såväl säker vattenförsörjning som säkra avloppssystem.

Tidigare behandling

Bostadsutskottet har i samband med ärendet om införande av lagen om allmänna vattentjänster behandlat motionsyrkanden om det kommunala ansvaret för va-anläggningar (prop. 2005/06:78, bet. BoU8, rskr. 213). Utskottet delade regeringens bedömning att kommunerna bör ha bestämmande inflytande över va-anläggningarna för att kunna uppfylla sitt ansvar. Motionsförslagen borde enligt utskottet därför avslås. Riksdagen följde utskottet.

Pågående arbete

En särskild utredare har fått i uppdrag av regeringen att utreda användningen av ekonomiska och andra styrmedel som kan förbättra vattenkvaliteten (dir. 2008:157). Utredaren ska överväga om det finns anledning att komplettera eller på annat sätt förändra befintliga ekonomiska, administrativa eller andra styrmedel för vattentjänster och annan vattenanvändning så att de sammantaget, på ett kostnadseffektivt och i övrigt ändamålsenligt sätt, ger möjlighet att förbättra vattenmiljön i Sverige. Utredaren ska redovisa uppdraget senast den 30 december 2009.

Utskottets ställningstagande

Enligt utskottet kan motionen till viss del anses tillgodosedd genom de nya bestämmelser som införts genom den nya lagen om vattentjänster enligt vad som redovisats ovan. Utskottet anser vidare att resultatet av det pågående arbetet och regeringens kommande ställningstaganden bör avvaktas. Motion C234 bör således avslås.

Reservationer

1. Omprövning av vattendomar, punkt 1 (mp)

av Jan Lindholm (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:Fö289 yrkande 32 och avslår motion 2008/09:C414.

Ställningstagande

En utredning bör omgående genomföras för att analysera behovet av omprövningar av vattendomar med tanke på klimatförändringar. Den bör se över lagstiftningen kring vattenverksamhet i sin helhet och särskilt föreslå förändringar som underlättar omprövningar med hänsyn till översvämningensrisker och markavvattning. Utredningen bör även behandla tillstånds- och ägarlösa dammar. Det bör ankomma på regeringen att göra en snabb utredning med detta innehåll och, oaktat det pågående arbetet i Miljöprocessutredningen, återkomma med förslag på bättre möjligheter till omprövning av vattendomar. Kammarkollegiet kan behöva ökade resurser.

Vad jag nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Därmed bifaller riksdagen motion Fö289 yrkande 32. Motion C414, som också gäller omprövning av vattendomar, har dock en något annan inriktning än mp-motionen och bör därför avslås av riksdagen.

2. Åtgärder till förmån för fiske, punkt 2 (s, v, mp)

av Carina Moberg (s), Johan Löfstrand (s), Christina Oskarsson (s), Gunnar Sandberg (s), Egon Frid (v), Eva Sonidsson (s), Jan Lindholm (mp) och Fredrik Lundh (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2008/09:C206, 2008/09:C341, 2008/09:C359, 2008/09:MJ329 yrkande 4, 2008/09:MJ457 yrkandena 1 och 5 samt 2008/09:MJ502 yrkande 28.

För att uppnå miljökvalitetsmålet Ett rikt växt- och djurliv är behovet av ytterligare åtgärder i rinnande vatten stort. Den största gruppen av svenska dammar som finns i drift i dag används för kraftproduktion. I samband med kraftsverksbyggen har det skapats hinder för fisken att kunna vandra på ett naturligt sätt. Dessa hindrar fisken att vandra mellan källflödena, havet och reproduktionsplatser och på grund av detta minskar tillgången på fisk. Flera svenska lax- och öringsstammar har slagits ut eller kraftigt reducerats av vandringshinder i våra vattendrag. Asp, ål, vimma och nejronöga är andra fiskarter som drabbats hårt. Ett nationellt stopp för nyexploatering av rinnande vattendrag till vattenkraft bör därför införas.

Av biologiska skäl finns det starka argument för att förbättra vandringsvägarna för både lax och ål. Bristen på fungerande vandringsvägar för fisken förbi kraftverken utgör även ett stort hinder för en positiv utveckling av fritidsfisket. Laxens naturliga vandring i icke utbyggda älvar upp till lekplatserna främjar fortbeståndet av livskraftiga laxar. De som inte klarar denna strapatser blir utan avkomma. Så är däremot inte fallet med utbyggda älvar där laxstationerna urskillningslöst fångar in alla laxar, både de livskraftiga och de orkeslösa, för att i speciella bassänger odla fram laxyngel. För att inte utarma arten till förmån för den odlade laxen måste därför de utbyggda älvarna förses med laxtrappor så att de livskraftiga laxarna kan ta sig upp till naturliga lekplatser. Dessutom behövs åtgärder för att underlätta ålens vandring via vattendragen ut till havet. Detta är förenat med betydande kostnader som kraftbolagen måste ta en del av ansvaret för.

Det är mot denna bakgrund viktigt att utöka kravet på fisktrappor vid existerande kraftverk. Det behövs proaktiva planer för att successivt ta bort vandringshinder för fisk i vattendrag, genom att t.ex. ställa krav på utbyggnad av trappor. Vi konstaterar att frågan om värnandet av fiskvandringsvägar har dragits i långbänk alltför länge. Tillräcklig forskning, statistik och kunskap finns för att omedelbart, oaktat det pågående arbetet i Miljöprocessutredningen, verkställa beslutet att kraftbolagen ska bygga laxtrappor eller andra fungerande vandringsvägar för att förbättra laxens möjligheter att fritt reproducera sig. Även om det skett förbättringar i lagstiftningen på senare år är det uppenbart att den nuvarande lagstiftningen inte möjliggör den nödvändiga utbyggnaden av vandringsvägar för lax och annan fisk såsom ål.

Vad vi nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Därmed bifaller riksdagen motionerna C206, C341, C359, MJ329 yrkande 4, MJ457 yrkande 1 och 5 samt MJ502 yrkande 28.

3. Åtgärder mot stranderosion m.m., punkt 3 (mp) av Jan Lindholm (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:Fö289 yrkandena 37, 58 och 62 samt avslår motionerna 2008/09:C376 yrkandena 1 och 2, 2008/09:C388, 2008/09:C399 och 2008/09:C449 yrkandena 1–3.

Ställningstagande

Till det uppdrag att ta fram en höjddatabas som i en anslagspost tilldelats Statens geotekniska institut, bör fogas ett ansvar att kostnadsfritt bistå kommuner och länsstyrelser i den kommunala planeringsprocessen i frågor som avser ras, skred och erosion. Vidare bör Statens geotekniska institut få ansvaret för en reglerad jourverksamhet avseende akut inträffade händelser eller befarade händelser. I anslaget för att utöka myndigheternas arbete med klimat och sårbarhet bör ökade resurser för dessa uppgifter ingå.

I likhet med vad som redan beslutats i en anslagspost bör Lantmäteriverket utforma en ny nationell höjddatabas med tätare och noggrannare höjddata än dagens. Det är dock viktigt att databasen blir allmänt känd och tillgänglig kostnadsfritt för kommuner och myndigheter och i digital form.

Statens geotekniska institut bör utöver det uppdrag som institutet redan fått, i samarbete med Sveriges geologiska undersökning, Lantmäteriet och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, även upprätta en nationell kartdatabas över skredförutsättningar inom bebyggda områden och potentiella exploateringsområden. Kartdatabasen ska beakta klimatförändringar. För prioritering av vilka områden som ska ingå bör en fördjupad analys av geografiska områden med förutsättningar för ras och skred utföras. Inom utredningen utförda undersökningar bör ligga till grund för den fördjupade analysen. Databasen bör vara allmänt och kostnadsfritt tillgänglig och i digital form.

Vad vi nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Därmed bifaller riksdagen motion Fö289 yrkandena 37, 58 och 62. Motionerna C376 yrkandena 1 och 2, C388, C399 och C449 yrkandena 1–3, som rör olika åtgärder mot stranderosion, såsom t.ex. strandfodring, har en annan inriktning än mp-motionen och bör därför avslås av riksdagen.

4. Skydd av riksintressen, punkt 5 (mp)

av Jan Lindholm (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2008/09:Fö289 yrkandena 39 och 40 samt 2008/09:MJ500 yrkandena 2 och 3 samt avslår motion 2008/09:C318 yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

I samband med klimatförändringarna kan områden med vattenresurser och markområden i fjällvärlden utsättas för ökad konkurrens. Utan att avvakta det pågående utredningsarbetet i Miljöprocessutredningen bör Nutek, Naturvårdsverket, Statens jordbruksverk, Sveriges geologiska undersökning och berörda länsstyrelser få i uppdrag att peka ut områden där ökad konkurrens om bl.a. vattenresurser kan uppstå, främst längs södra Sveriges kuster, samt inom sina verksamhetsområden peka ut riksintressen för turism, naturvård och friluftsliv. Nutek, Naturvårdsverket, Sametinget och berörda länsstyrelser bör även få i uppdrag att peka ut områden där ökad konkurrens om markområden i fjällvärlden kan uppstå samt inom sina ansvarsområden peka ut riksintressen för naturvård, turism, rennäring och friluftsliv.

Omställningen till ett mer hållbart framtida samhälle kommer sannolikt att leda till att mer åkermark behöver tas i bruk, dels för att kunna producera behövlig mängd livsmedel, dels för att kunna odla energigrödor och slutligen för att kunna användas som resurs för behandling av samhällets restprodukter. Med klimatförändringarna kan migrationstrycket mot Sverige öka och Sverige kan också komma att bli en allt viktigare matproducent, och då är det av stor vikt att jordbruksmarken finns tillgänglig för produktion. Oavsett vad Miljöprocessutredningen kan komma fram till i sitt utredningsarbete är det viktigt att säkerställa en god livsmedelsförsörjning även för kommande generationer genom att den bördigaste åkermarken tillmäts riksintresse.

Vad vi nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Därmed bifaller riksdagen motionerna Fö289 yrkandena 39 och 40 samt MJ500 yrkandena 2 och 3. Motion C318 yrkandena 1 och 2, som också gäller skydd av riksintressen, har dock en helt annan inriktning än mp-motionerna och bör därför avslås av riksdagen.

5. Allmänna vattentjänster, punkt 6 (s, mp)

av Carina Moberg (s), Johan Löfstrand (s), Christina Oskarsson (s), Gunnar Sandberg (s), Eva Sonidsson (s), Jan Lindholm (mp) och Fredrik Lundh (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:C234.

Ställningstagande

I takt med den pågående och framtida klimatförändringen som i vårt land kan leda till mer och intensivare nederbörd och ökad risk för översvämningar, ras och skred ökar risken för att våra tekniska försörjningssystem, inklusive va-näten och därmed vattenförsörjningen, drabbas hårt i framtiden. Det har inte minst Klimat- och sårbarhetsutredningen varnat för i sitt betänkande till regeringen. Det är därför angeläget att vi snabbt beslutar hur vi i möjligaste mån kan skydda oss och våra fastigheter mot dessa risker. Det är en miljöfråga som vi måste ta på stort allvar och agera seriöst för att lösa. Därför kan man inte lämna över till kommunerna att, var och en för sig, finna lösningar. Problemet är i grunden en nationell miljöfråga, och kommunernas va-nät är en del i denna mycket mer omfattande fråga. Därför är det angeläget att det snarast inleds, oaktat det uppdrag som lämnats att utreda en förbättrad vattenkvalitet, en nationell översyn för att trygga såväl en säker vattenförsörjning som säkra avloppssystem.

Vad vi nu anfört bör riksdagen, med bifall till motion C234 som sin mening ge regeringen till känna.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2008

2008/09:C206 av Hans Stenberg och Agneta Lundberg (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av vandringsvägar för att rädda den vilda laxens fortbestånd.

2008/09:C234 av Phia Andersson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en nationell översyn för att trygga såväl en säker vattenförsörjning som säkra avloppssystem.

2008/09:C290 av Björn Hamilton (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om muddring i småbåtshamnar.

2008/09:C318 av Solveig Zander och Per Lodenius (båda c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om snabbare beslut och tidsbegränsade beslut om undantagande av mark för riksintresse.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förändringar i den kommunala översiktsplanen med anledning av att riksintresse alltid ska föregås av samråd med markägare.

2008/09:C341 av Peter Hultqvist och Kurt Kvarnström (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda förutsättningarna för att fisk i ökad utsträckning ska kunna vandra i våra utbyggda vattendrag.

2008/09:C359 av Rune Wikström m.fl. (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att den svenska vattenkraftsindustrin måste vidta konkreta åtgärder för att garantera ålens fortlevnad.

2008/09:C376 av Anders Hansson (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att staten bör öka sitt engagemang kring problematiken rörande stranderosion.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör tillåta erosionskyddsmetoden strandfodring.

2008/09:C388 av Karin Enström (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om stranderosion i Stockholms skärgård.

2008/09:C399 av Otto von Arnold (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att skyndsamt utreda möjligheten att motarbeta stranderosion.

2008/09:C414 av Dan Kihlström (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om omprövningar av vattendomar.

2008/09:C449 av Christer Nylander m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en nationell strategi mot stranderosion.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om stranderosionens kostnader.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om sandåterföring som metod.

2008/09:Fö289 av Karin Svensson Smith m.fl. (mp):

32. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en utredning bör genomföras för att analysera behovet av omprövningar av vattendomar med tanke på klimatförändringar.
37. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att SGI bör få ansvar för att kostnadsfritt bistå kommuner och länsstyrelser i den kommunala planeringsprocessen i frågor avseende ras, skred och erosion.
39. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Nutek, Naturvårdsverket, Statens jordbruksverk, Sveriges geologiska undersökning och berörda länsstyrelser bör få i uppdrag att peka ut områden där ökad konkurrens om bl.a.

- vattenresurser kan uppstå, främst längs södra Sveriges kuster, samt inom sina verksamhetsområden peka ut riksintressen för turism, naturvård och friluftsliv.
40. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Nutek, Naturvårdsverket, Sametinget och berörda länsstyrelser bör få i uppdrag att peka ut områden där ökad konkurrens om markområden i fjällvärlden kan uppstå samt inom sina ansvarsområden peka ut riksintressen för naturvård, turism, rennäring och friluftsliv.
 58. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Lantmäteriverket bör utforma en ny nationell höjddatabas med tätare och noggrannare höjddata än dagens; databasen ska vara allmänt och kostnadsfritt tillgänglig för kommuner och myndigheter och i digital form.
 62. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att SGI bör få i uppdrag att, i samarbete med SGU, Lantmäteriet och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, upprätta en nationell kartdatabas över skredförutsättningar inom bebyggda områden och potentiella exploateringsområden.

2008/09: MJ329 av Göran Persson i Simrishamn och Christer Adelsbo (båda s):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ålen bör ges möjlighet till vandring även där det i dag finns kraftverk med hotande turbiner.

2008/09: MJ457 av Wiwi-Anne Johansson m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett nationellt stopp av nyexploatering av rinnande vattendrag till ny vattenkraft.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att verkställa riksdagsbeslutet att införa lagstiftning för att kraftbolagen ska åläggas att bygga laxtrappor eller andra fiskvandringvägar.

2008/09: MJ500 av Tina Ehn och Bodil Ceballos (båda mp):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om utredning och förslag om starkare skydd för jordbruksmark i 3 kap. 4 § miljöbalken.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att den bördigaste och mest högavkastande åkermarken tillmäts riksintresse.

2008/09: MJ502 av Tina Ehn m.fl. (mp):

28. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör säkerställa att det tas fram planer för att ta bort vandringshinder för fisk i vattendrag.